

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA

FUTURA

NÚM. 36_2019

Les humanitats al segle XXI

ENTREVISTA Carlos Alberto Torres **DIÀLEGS** Grau en Sociologia **CAMPUS** Reconeixement entre els cicles formatius de grau superior i els graus universitaris | Via lliure a l'economia digital **A2COLUMNES** El talent en el nostre sistema educatiu

MÈTODE
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

REVISTA DE DIFUSIÓ DE LA INVESTIGACIÓ • VOLUM I (2019)

1000

CENT
NÚMERS
DE
CIÈNCIA

SUBSCRIV-TE A

MÈTODE

Preu Subscripció: 33€ per a Espanya, 45€ per a l'estranger

www.metode.cat

SUMARI · NÚMERO 36 · 2019

TEMA CENTRAL

- 05 **Les humanitats al segle XXI: reflexions sobre la seua situació**
- 06 *Els estudis d'humanitats a la Universitat de València: situació actual i perspectives de futur* | Marta García Carrión
- 08 *Els estudis de filologia, traducció i comunicació al món laboral del segle XXI* | Amparo Ricós Vidal
- 10 *Estudiar humanitats, per a què?* | Josep Montesinos i Martínez
- 12 *Els reptes de la cultura com a professió* | Vicent Flor
- 14 *Triar humanitats al segle XXI* | Enric Senabre Carbonell

ENTREVISTA

- 18 **Carlos Alberto Torres** | Alcía Villar

CAMPUS D'INFORMACIÓ

- 24 **S'acorda el reconeixement entre els CFGS i els graus universitaris** | Redacció
- 28 **Via lliure a l'economia digital** | Dolores Forés

DIÀLEGS

- 30 **Grau en Sociologia** | Sela Andreu

A2 COLUMNES

- 34 **El talent en el nostre sistema educatiu** | Rafael Crespo García

La utilitat de les humanitats

Són útils, les humanitats? Què entenem per utilitat? Ser útil vol dir únicament ser rendible econòmicament? Tot i que aquesta accepció és la més estesa, si per utilitat entenem, tal com diuen els diccionaris, traure profit d'una cosa o poder satisfer necessitats humanes, el significat d'aquesta paraula pot anar molt més enllà. Les necessitats de les persones són diverses, i també ho és allò que entenem per profit o benefici. Ni les titulacions universitàries preparen només per al món laboral ni els graus més professionalitzants són els únics que faciliten l'accés al treball. En aquest procés, que tant preocupa a tothom, intervien molts factors a banda de la formació, i seria molt agosarat pensar que una titulació d'humanitats no prepara per a la vida, quan proporciona eines i competències del tot necessàries per a afrontar els reptes de l'edat adulta.

D'altra banda, hem entrevistat al sociòleg argentí Carlos Alberto Torres i hem dialogat amb professionals del grau en Sociologia. El reconeixement de crèdits entre els graus i els CFGS, la nova titulació en Intel·ligència i Analítica de Negocis i les altes capacitats de l'alumnat completen aquest número, que esperem siga d'*utilitat* per als lectors.

EN NEGRETA

Els estudiants que es graduen en Química a partir del curs 2018-2019 ho faran amb un títol que té el segell internacional de qualitat *Eurobachelor*®, ja que la Facultat de Química de la Universitat de València, juntament amb la de la Universitat Autònoma de Madrid, ha sigut la primera a aconseguir aquest reconeixement.

El segell l'atorga l'Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA) com a agència autoritzada de l'European Chemistry Thematic Network Association (ECTN) i certifica que el grau en Química que atorga la Universitat de València supera uns estàndards definits –qualitat, rellevància, transparència, reconeixement i mobilitat– previstos en l'Espai Europeu d'Educació Superior.

El comitè avaluador va visitar la Facultat de Química de la Universitat de València el passat mes de febrer i es va entrevistar amb alumnat, professorat, equip directiu, comitè d'autoavaluació, titulats i ocupadors. A més a més, va realitzar un recorregut per les instal·lacions del centre amb la finalitat de valorar la dotació i la qualitat dels espais dedicats a la docència. Finalment, la comissió d'acreditació de l'*Eurobachelor*® ha emès l'informe positiu perquè la Facultat de Química reconega els seus titulats i titulades amb el segell esmentat.

SUBRATLLAT

Evolució de la nota de tall del grau en Filosofia | Universitat de València

2015: **5,28**

2016: **6,12**

2017: **6,92**

2018: **7,05**

Si entreu al Paranimf de la Universitat de València, situat a la seu històrica d'aquesta institució al carrer de la Universitat, trobareu a l'esquerra d'aquesta sala de cerimònies el retrat d'Olimpia de Arozena que des de 2017 penja al costat dels quaranta retrats de personatges il·lustres vinculats a la Universitat de València. Arozena (La Laguna, Tenerife, 1902 - València, 1971) es va llicenciar en Filosofia i Lletres l'any 1929 amb premi extraordinari i va ser la primera professora de la Universitat de València a la Facultat de Filosofia i Lletres, en la secció d'Història. A més, participà en els treballs del Seminari de Filologia Valenciana durant la República i la Guerra Civil. Després, Olimpia va ser depurada i va muntar una acadèmia d'ensenyament. En 1949 es va doctorar en Filosofia i Lletres amb la tesi «Nuevas aportaciones a la historia de Valencia» i posteriorment va aconseguir accedir a una plaça en un institut d'educació secundària de Castelló.

L'oli que retrata l'única dona de tot el conjunt és obra de l'artista Susana Roig, que ha representat la professora Arozena amb la musseta blava corresponent a la seua especialitat.

Visites guiades a la seu històrica de la Universitat de València

963 864 922
visites.guades@uv.es
<http://gestiocultural.uv.es/visites>

**LES
HUMANITATS
AL SEGLE XXI**

**COORDINACIÓ:
MARTA GARCÍA CARRIÓN**

ELS ESTUDIS D'HUMANITATS A LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA: SITUACIÓ ACTUAL I PERSPECTIVES DE FUTUR

MARTA GARCÍA CARRIÓN

Departament d'Història Moderna i Contemporània. Vicedegana d'Estudis de la Facultat de Geografia i Història. Universitat de València

Les humanitats han estat part essencial de la Universitat de València (UV) des de la fundació fa més de cinc segles. Juntament amb medicina, teologia o lleis, les humanitats eren un pilar bàsic de la concepció més clàssica dels estudis universitaris. Les darreres dècades, el creixement de la Universitat i la multiplicació de titulacions, la convergència amb l'espai educatiu europeu i les transformacions socials han donat lloc a renovades concepcions de l'àmbit universitari i, en consonància, dels estudis d'humanitats.

La Universitat de València ofereix nou graus d'Humanitats: Estudis Anglesos, Estudis Hispànics, Filologia Catalana, Filologia Clàssica, Llengües Modernes i les seues Literatures, Traducció i Mediació Interlingüística, Filosofia, Història i Història de l'Art. El curs 2017-2018 es van graduar 644 estudiants en els graus d'Humanitats de la UV (dels quals vora un 66% eren dones; només el grau en Història té més homes graduats que dones), la qual cosa representa prop d'un 10% del total de la Universitat, molt lluny del nombre de titulats que ixen de les branques de Ciències Socials i

Ciències de la Salut. Si comparem amb les altres universitats espanyoles que se situen en els primers cinc llocs en l'U-Ranking Volum, en el qual la nostra Universitat ocupa el tercer lloc, podem observar que aquesta és la que menys títols de grau de la branca d'Humanitats ofereix: la Universitat de Barcelona ofereix 20 graus d'Arts i Humanitats i la Complutense de Madrid 17 (en els dos casos se n'inclouen cinc o sis clarament adscrits a Arts); la Universidad de Granada 15, tot comptant Belles Arts, més tres dobles graus combinats amb estudis d'Educació o Turisme; i la Universidad de Sevilla n'ofereix 13, més tres dobles graus. Aquesta comparativa podria suggerir la necessitat que la UV fera una major aposta pels estudis d'humanitats, com fan les millors universitats espanyoles, i que l'articulació de dobles graus en aquesta branca de coneixement podria resultar més que atractiva per a les persones que busquen una formació humanística.

Després del grau, la UV ofereix 16 màsters oficials (sense incloure-hi els de formació de professorat per a secundària, una opció que trien un bon nombre dels estudiants dels

graus d'humanitats) i una vintena de títols propis d'humanitats que componen una oferta àmplia i variada. Si bé el nombre d'estudiants d'alguns d'aquests màsters està, per motius obvis, molt lluny dels màsters professionalitzants, la seua presència i manteniment resulta imprescindible per a l'especialització en humanitats que necessiten tant les persones que s'estan formant per a un futur laboral com diversos col·lectius socials i la mateixa Universitat. Des del punt de vista de la generació de coneixement, en el CWTS Leiden Ranking 2019, que mesura el rendiment científic de més de nou-centes universitats, la UV ocupa el quart lloc amb una posició privilegiada en l'àrea d'humanitats. La recerca en humanitats, doncs, contribueix especialment al prestigi internacional de la nostra Universitat, tant (i, de fet, segons els indicadors de l'esmentat rànking, més) com la recerca en ciències. Aquesta excel·lència dels investigadors i volum de publicacions potser hauria de traduir-se de forma més clara en l'oferta formativa de grau i postgrau i en la mateixa docència impartida en la institució.

La formació en humanitats a la Universitat de València dóna lloc a perfils professionals més que atractius per al món laboral. En l'*Estudi sobre la valoració dels tutors de pràctiques de les competències mostrades pels estudiants de grau durant les pràctiques (anys 2013-2015)*, elaborat per l'OPAL i l'ADEIT, els estudiants d'humanitats tenen de mitjana les millors valoracions de totes les branques de coneixement, amb puntuacions entre 7,2 i 8,5 (en una escala de l'1 al 10) en totes les competències MECES: domini de les competències, metodologia de treball i transferència de la teoria a la pràctica; resolució de problemes i creativitat; capacitat d'anàlisi crític; desenvolupament en situacions complexes; comunicació oral i escrita i habilitats socials; capacitat de detectar les pròpies necessitats formatives i d'aprenentatge autònom. Un 46% de les pràctiques dels estudiants d'humanitats van ser realitzades al sector privat per un 54% realitzades en institucions o centres públics, i especialment valorats van ser en comunicació i habilitats socials. Si anem, però, a indicadors sobre la seua situació laboral, després dels estudis, les conclusions són menys positives, ja que hi ha un percentatge important dels graduats en ocupacions no qualificades o que no tenen una relació molt estreta amb la seua formació. Aquestes dades cal situar-les, per descomptat, en un context laboral general on la precarietat i els treballs amb baixa remuneració són la norma més que l'excepció en tots els àmbits.

El contingut i les metodologies docents en els estudis d'humanitats s'han transformat significativament els darrers anys per adaptar-se a noves eines docents i, sobretot, al món digital i a la revolució en les comunicacions. L'equipament en els espais docents permet l'ús de tot tipus de recursos i d'eines digitals. La mateixa Biblioteca d'Humanitats Joan Reglà té un ampli ventall de recursos i col·leccions digitals i bases de dades multidisciplinàries que complemen-

ten els seus més de quatre-cent mil volums i les vora cinc mil cinc-centes revistes. Als graus d'Humanitats, però, la Universitat de València els reconeix un nivell pràctic i d'experimentalitat més baix que a qualsevol titulació de Ciències o de Ciències Socials. Tot això prové del manteniment de concepcions molt clàssiques sobre els estudis d'humanitats (sovint encara presents entre el mateix professorat) i es tradueix en la limitació de recursos destinats i en grups amb un elevat nombre d'estudiants, que posa límits clars al desenvolupament, individual o col·lectiu, de capacitats. El fet cert és que la docència d'humanitats és (i hauria de ser) dinàmica i pràctica, com demostren els laboratoris docents d'idiomes, d'interpretació, d'art i d'arqueologia, o les sales multimèdia i aules d'informàtica que hi ha a les facultats d'humanitats del campus de Blasco Ibáñez. A més, una part significativa de la docència es fa fora de les aules i en contacte amb l'entorn social i cultural immediat.

Sens dubte, els qui ens dediquem des de la Universitat de València als estudis d'humanitats, tant en la part de docència com en la de gestió

«Els estudis d'humanitats no poden ser només una mena de quota necessària per mantenir la idea de la Universitat com a espai de coneixement crític i de reflexió»

i administració, hem de fer també una revisió crítica i fer una aposta seriosa en inversió de recursos i renovació de metodologies. Els estudis d'humanitats no poden ser només una mena de quota necessària per mantenir la idea de la Universitat com a espai de coneixement crític i de reflexió però a la qual es reconeix una utilitat social o pràctica molt per davall d'altres àrees de coneixement. La situació actual ens mostra, de fet, tot el contrari, i encara tenim molt de marge per a la millora. ■

ELS ESTUDIS DE FILOLOGIA, TRADUCCIÓ I COMUNICACIÓ AL MÓN LABORAL DEL SEGLE XXI

AMPARO RICÓS VIDAL

*Departament de Filologia Espanyola. Degana de la Facultat de Filologia,
Traducció i Comunicació. Universitat de València*

En una societat com l'actual, en la qual cada vegada guanyen més espai els avanços tècnics, la comunicació virtual, l'adquisició de competències i capacitats vinculades a la competitivitat professional o la immediatesa dels èxits, en la qual l'elecció dels estudis ve marcada pel futur «benefici econòmic», sembla una necessitat peremptòria eixir a defensar les titulacions d'humanitats, entre elles les que es poden cursar en la Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació. No obstant això, aquesta idea preconcebuda manifesta el coneixement parcial de la funció que tenen en aquesta societat canviant els nostres estudis i dels nous rumbos que han iniciat les tres branques esmentades.

Certament, assistim a una societat caracteritzada per l'excessiva parcel·lació dels sabers, el desequilibri causat per les noves formes de comunicació, les noves metodologies d'ensenyament, els canvis en les relacions personals i laborals; una societat en la qual sembla que només són vàlides les titulacions tecnològiques i científiques i el coneixement d'idiomes, en particular l'anglès; una societat que se sorprèn davant la presència d'equips interdisciplinaris que

uneixen els sabers humanístics i la tecnologia. Tot això condueix a la crisi de la societat tal com la concebem i és essencial detindre'ns per plantejar-nos com volem que siga el nou futur. I en aquest sentit és primordial reconèixer la principal funció de les nostres titulacions: formar ciutadans crítics que s'adaptin als canvis, a les exigències de la nova societat sense perdre els valors que tradicionalment es transmeten a les aules. Citant un fragment de la Carta Magna de les Humanitats, signada el mes de novembre passat a Salamanca per representants de diferents institucions universitàries: «L'influx de les humanitats ha d'arribar també a la recuperació de criteris personals i dotar de sentit i d'una escala humana l'ús massiu i global de les tecnologies». I aquest ha de ser el timó que guie els nous espais en què es desenvolupen els estudis d'humanitats, garantint valors que permeten posar de relleu la dignitat humana, la igualtat entre les persones, la interculturalitat, la lluita contra la discriminació, la unió de la tradició i la innovació, i, especialment, la transversalitat entre ciències, sabers i tècniques.

Tenint en compte aquesta perspectiva, s'obri un món nou per als estudis

de filologia, traducció i comunicació. L'eixida tradicional per a un estudiant de filologia –i en la pràctica a vegades també per a traductors, intèrprets i comunicadors– sempre ha estat el món acadèmic: la investigació i l'ensenyament de les llengües oficials i dels idiomes estrangers, en les seues diverses variants (docència reglada o no reglada, pública o privada, de secundària o universitària). En els últims anys, a causa dels nous enfocaments didàctics i de la introducció dels avanços tecnològics, s'està produint un canvi metodològic a les aules, alhora que augmenta el nombre de professors que s'estableixen pel seu compte com a treballadors independents i exerceixen a través de la xarxa o cerquen millors oportunitats laborals fora d'Espanya, especialment quan es tracta de l'anglès o de l'espanyol per a estrangers. Per a això es necessita, sobretot, vocació docent, una bona formació filològica i didàctica i tenir clar des del principi el camp en el qual es desitja exercir per triar la formació que cal en cada cas. Segons l'elecció, es recorrerà un camí més o menys fàcil.

Però aquesta no és l'única opció. Amb el desenvolupament de les noves tecnologies, especialment amb la lin-

güística aplicada i les anomenades humanitats digitals, sorgeixen noves necessitats, noves línies d'investigació i noves eixides professionals que van més enllà del camp acadèmic i fins i tot humanístic, amb el qual s'han relacionat tradicionalment les titulacions de «lletres». Aquest fet queda evidenciat per la proliferació de disciplines que estudien la relació entre el llenguatge i la ciència i la tecnologia (i la seua incorporació als plans d'estudi), l'interès dels futurs estudiants per elles i les cada vegada majors relacions entre els nostres graus i les empreses d'aquesta índole. Amb aquesta tendència s'obri als filòlegs, traductors i comunicadors un món de possibilitats professionals en els sectors tecnològics i científics que es posa de manifest en fer una ullada a les ofertes de treball o als equips interdisciplinaris que conformen les empreses de més èxit.

El desenvolupament de la lingüística computacional, especialment en aquestes últimes dècades, crea noves expectatives en aquest camp. Amb l'objectiu de crear productes informàtics en els quals intervinga el llenguatge, l'avanç d'aquesta disciplina ve determinat també per la presència en els equips tècnics d'experts en llenguatge que han de donar les instruccions als programadors en els seus diferents aspectes (processament de textos, correcció d'errors de digitació o ortogràfics, correcció gramatical, cerca de passatges de text, traducció assistida per ordinador o traducció automàtica, reconeixement de la parla, lectura per a cecs, recuperació d'informació i de dades en bancs de dades...). A conseqüència dels avanços tecnològics, els mitjans de comunicació digitals i l'extensió de les xarxes socials, cal esmentar també la necessitat de les empreses, públiques i privades, de comptar amb especialistes en assessoria lingüística, en comunicació i, especialment en les matèries relacionades amb el món jurídic i el peritatge lingüístic. D'aquesta forma, les grans empreses compten amb gabinets de comunicació que s'encarreguen de les relacions amb els mitjans, analitzen el consum mediàtic, dissenyen i difonen els projectes digitals i multimèdia. Entre el seu personal hi ha així mateix experts en assessoria lingüística i, sobretot en les internacionals, també en traducció, per la qual cosa, cada vegada més, s'amplien els negocis que busquen titulats amb un perfil determinat, que conjumina la formació lingüística amb un bagatge cultural i una sèrie de competències i habilitats que preparen per a ocupar aquests llocs. El desenvolupament de la lingüística forense, en els seus tres àmbits: llenguatge administratiu i jurídic, llenguatge del procediment judicial i llenguatge pericial o probatori, s'introdueix lentament en els plans d'estudi, en els màsters generalment. Si bé les sèries televisives han divulgat una part d'aquest treball (l'idiolècte d'un individu pot servir per a identificar-lo i diferenciar-lo, com l'empremta dactilar o l'ADN, i, conseqüentment, s'empra per a la identificació de l'autor d'un text anònim, o d'un enre-

gistrament, per exemple), s'aplica també en la detecció del plagi, en la interpretació de testaments, estatuts, reglaments o un altre tipus de textos, en la identificació de documents falsificats o en l'elaboració del perfil lingüístic d'una persona.

Sens dubte, d'especial rellevància és el paper dels filòlegs o dels traductors en la indústria editorial, en la qual es poden desenvolupar funcions de redactor, editor, corrector de textos i estil, lector, coordinador, consultor i crític literari, principalment. Malgrat la crisi de la indústria editorial, l'auge de l'edició de llibres i materials digitals va en augment, per la qual cosa es fa evident la reestructuració del sector i conseqüentment de la preparació dels alumnes, tal com s'està plantejant en les modificacions dels plans d'estudi.

A més d'això, hi ha altres professions que permeten als estudiants de les nostres titulacions valorar el bagatge intel·lectual que han adquirit al llarg de la carrera: mediador lingüístic i intercultural entre professionals de diferents cultures o nacionalitats o entre els qui atenen estrangers o immigrants; gestor cultural en organismes públics o en poblacions en què coexisteixen persones de diferents cultures o de diverses llengües; organitzador d'esdeveniments culturals i activitats ludicoculturals dirigits a diferents grups, monitors de tallers d'escriptura i lectura en centres culturals i associacions, etc.

Per a acabar aquest succint recorregut, ens agradaria remarcar una idea de Martha Nussbaum en el seu llibre *Not for Profit*. Diu l'autora que les humanitats són necessàries per a pensar críticament, acostar-se als problemes globals com un «ciudadà del món» i empatitzar amb altres persones. L'educació, en suma, ha de ser i ha d'exercir-se tant «for profit», per a aconseguir béns econòmics, com «not for profit», això és, per a aconseguir béns no econòmics. I aquesta és una idea que ha d'estar sempre present en els canvis vertiginosos que afecten les nostres titulacions. ■

PIAE · ME
R · P · GAUDENTI
CVIVS · DE
ANTIQUAE
LAPIDES · SEPT
ET · QVATT · VOR ·
SVIS · RESTITVTAE
· OBIIT · DIEBVS · AB · OPE
XII · KAL · M ·
CONGRESSV · ARCH
MAGISTRATVS · AN ·
· ER ·
· ATIE

ESTUDIAR HUMANITATS, PER A QUÈ?

JOSEP MONTESINOS I MARTÍNEZ

Departament d'Història de l'Art.

Degà de la Facultat de Geografia i Història.

Universitat de València

Aquests últims temps assistim, des d'alguns sectors de la nostra societat, a una infravaloració de les humanitats. Fins i tot en el sistema educatiu hi ha hagut intents de suprimir assignatures d'aquest perfil. S'argumenta, entre altres explicacions, que aquests sabers ja no són pràctics en el nostre tecnificat món. És això així? Tenen sentit les humanitats en el món contemporani? Val per a alguna cosa estudiar-les? La resposta òbviament és sí. En les línies següents exposarem algunes de les raons.

La universitat, històricament, ha acollit al seu si els ensenyaments de les diverses disciplines humanístiques, en el sentit de globalitat. Així, l'antropologia, les arts, el dret, l'economia, l'ètica, la filosofia, la física, la geografia, la gramàtica, la història, les llengües clàssiques i modernes, la lògica, la literatura, la música, la pedagogia, la sociologia, la poesia, la política, la psicologia, la retòrica, el teatre, la teologia, la traducció...

I les universitats (i la Universitat de València la primera) continuen ensenyant-les, defensant-les i promovent-les. Des de la universitat hem de reivindicar les aportacions de les humanitats a la nostra realitat contemporània, especialment en la creació de valors que doten de sentit l'existència humana, els seus sabers,

la seua experiència vital. És per això que l'humanisme, la visió humanística com a concepte vital, defensa la llibertat de pensament, la formació, la ciència, saber pensar, saber fer, raonar, informar-se, formar-se, respectar, buscar solucions, dialogar..., tot allò necessari per a tots i cada un dels altres sabers, tot allò necessari per a qualsevol persona, per a qualsevol professió, en última instància per saber ser.

Recentment, nombroses universitats, entitats i persones de més de vint països han signat una carta-declaració per la defensa de les humanitats, un compromís per al manteniment i la difusió d'aquests sabers: *la Magna Charta Humanitatum*. La signatura i proclamació d'aquesta carta va tenir lloc al Paraninf de la Universitat de Salamanca el dia 28 de novembre de 2018, i hi van ser presents entre els signants representants de l'equip rectoral i dels deganats de les facultats d'humanitats de la nostra Universitat. Són diverses les línies sobre les quals insisteix *la Magna Charta Humanitatum*. En primer lloc, es defensa que la universitat ha de garantir la presència de les humanitats en tots els àmbits de la seua funció. En segon, que ha de vetllar perquè els principis de les humanitats siguen presents en tot l'ensenyament universitari. En tercer lloc, que ha de fomentar la reunificació dels sabers i les pràctiques, així com les relacions de transversalitat entre si. I, a l'últim, que l'influx de les humanitats ha d'abastar també la recuperació de criteris personals i dotar de sentit i d'escala humana l'ús massiu i global de les tecnologies, perquè se supere així el fred mercantilisme burocràtic que vol convertir en *clients* els estudiants.

Una de les branques que a hores d'ara pren més força és la del patrimoni cultural, des del punt de vista de la identificació, de l'anàlisi, de l'ensenyament, de la gestió i la investigació. Però, especialment quant a la seua projecció a la societat i al món del treball. Efectivament, el patrimoni

«La gran importància que està adquirint la sostenibilitat econòmica, social i mediambiental requereix professionals formats en la versatilitat que aporten les humanitats»

cultural necessita ser avaluat i gestionat, i el seu camp de professionalització abasta tant l'administració com les empreses privades. Es necessiten professionals, tècnics, que ompliguen tot el ventall de perspectives del patrimoni: la recerca, la conservació, la restauració, els museus i centres d'interpretació, les galeries d'art, la difusió... El patrimoni tangible (edificis, objectes, obres d'art, eines, documents...) i el patrimoni intangible (costums, mites, músiques, cançons, balls, refranys, festes, tradicions...). Patrimoni cultural present en l'educació, els museus, els arxius, la ciutat, el poble, la comarca, i aprofitable també, evidentment, per al gaudi a través de la visita i el turisme cultural. Cal, doncs, professionals preparats en aquests camps, professionals especialment provinents de les humanitats. I no és un camí curt, sinó veritablement en alça.

Temes com l'art, el patrimoni cultural, la seua identificació, gestió i difusió, el turisme cultural, els museus, la lectura de l'entorn, les biblioteques, els centres de documentació, la didàctica als centres culturals, la mediació en aquests centres, l'ensenyament, la recerca, la gestió del medi, la memòria mateixa de cada societat, la seua història, la seua producció artística, literària, musical, els seus mites...

requereixen homes i dones formats en graus humanístics com els que ofereix la Universitat de València. Però, a més, en aquest moment la gran importància que està adquirint la sostenibilitat econòmica, social i mediambiental requereix professionals formats en la versatilitat que aporten les humanitats. Uns perfils també, fins i tot, demandats per als líders empresarials.

Els diversos graus d'humanitats de la Universitat de València ofereixen al nostre alumnat una formació específica amb una optativitat diversificada, i laboratoris docents i científics, amb la possibilitat de pràctiques externes en empreses i institucions i una àmplia oferta de jornades, conferències o congressos que amplien i completen la seua formació. Amb posterioritat, s'ofereix una formació més específica i diversificada en els postgraus, dels quals la UV té una àmplia i interessant oferta. És una formació individual, per a la formació de la persona, però les conseqüències, la incidència en la col·lectivitat, és de la màxima importància. Per això les humanitats tenen una clara transcendència social. Ens permeten entendre com s'ha format una societat, la seua cultura. Permeten i possibiliten el pensament crític. Fomenten el treball en favor de la comunitat, la curiositat i el desig d'aprenentatge. És la formació integral com a persona, que pensa, analitza, creu, participa i comparteix. És la nostra herència i la nostra aportació a la societat, a una ciutadania formada, amb drets, amb possibilitats de buscar informació, amb capacitat d'estendre la seua formació contínua. Un ésser humà en la seua pròpia dignitat i identitat, amb exigències i aspiracions cap a una societat més justa, més lliure, més feliç. ■

Referències

<https://magnachartahumanitatum.com>

ELS REPTES DE LA CULTURA COM A PROFESSIÓ

VICENT FLOR

Director de la Institució
Alfons el Magnànim

La cultura té diversos aspectes problemàtics: dos d'ells són la càrrega acrítica de connotacions positives que aquest terme porta associada i una profunda polisèmia. D'una banda, la cultura és vista hegemònicament com un element positiu *per se*: tots els partits polítics afirmen «estar a favor de la cultura» i la grandíssima majoria dels ciutadans veuen bé els diners invertits «en cultura». Tanmateix, la xenofòbia o el patriarcat, per posar només dos exemples, també són construccions culturals. La cultura, en el millor dels casos, és complexa i contradictòria, la matèria del canvi i de la continuïtat, de les transformacions socials i també de la reacció.

I, d'una altra banda, per cultura es poden entendre tres realitats diferents: la cultura com qualsevol pràctica humana (visió antropològica), com una pràctica classificatòria entre éssers humans i grups (visió sociològica) i com un camp autònom, juntament amb el camp econòmic i polític, de la societat. Així les coses, un arròs al forn pot ser una pràctica

cultural a l'abast de (pràcticament) tothom; el bon vi pot ser una pràctica cultural per a distingir uns humans d'altres (els qui «entenen» dels qui no) i els museus són institucions culturals que contracten treballadors per a programar actes culturals. Tot és cultura, però no en un sentit idèntic (Ariño 1997).

Les diferents administracions públiques han construït institucions culturals amb la inequívoca pretensió de legitimar-se. Més d'una ha estat pensada bàsicament com a imatge pública, com l'anomenada Ciutat de les Arts i de les Ciències de València (Santamarina i Moncusí 2013) o el MuVIM en més d'un període (Flor 2015a). Tanmateix, si es pensen i es reformulen, poden fer aportacions notables als ciutadans i esdevenir centres educatius i de reflexió. En aquest sentit, l'estudi de les humanitats i de les ciències socials pot formar una nova fornada de gestors culturals, professionals de la cultura, que programen a partir d'un nou paradigma que passe a considerar els simples espectadors actuals com a

ciutadans, com a protagonistes de la cultura (Flor 2015b).

La gestió cultural, a diferència d'altres activitats, no la poden fer les màquines. És necessari que se n'encarreguen treballadors especialitzats. Aquests han de tenir una visió general de la societat en la qual operen i alhora una visió especialitzada del camp de la cultura. Per això, necessitem graduats en estudis humanístics i científics socials que puguin articular aquest doble nivell.

Aquests professionals de la cultura acostumen tenir un important capital simbòlic (Bourdieu 2012), tot i que paradoxalment no sempre les condicions laborals són dignes. La lluita contra la precarietat és un dels reptes que cal abordar. Que siguin treballs creatius i, si més no, en part, estimulants, no justifica l'explotació (Zafra 2017).

Un altre dels grans problemes és el de la concentració cultural. Al Regne d'Espanya, sense anar més lluny, hi ha profundes diferències territorials i socials pel que fa a la gestió cultural: a la Comunitat de Madrid hi ha una important concentració de recursos culturals, que es pot observar en els nombres de diversos indicadors. Mentre que en 2015, d'acord amb les dades del Ministeri de Cultura, la mitjana estatal era d'un 2,9% d'ocupacions en el sector cultural respecte del total, Madrid en tenia el 5%, molt per damunt de la majoria de les comunitats autònomes (de fet, Catalunya, la segona, n'aplegava el 3,6%). Així s'hi concentrava el 26,3% del total de l'ocupació cultural de l'estat, quasi el doble del seu pes demogràfic. Pel que feia a les empreses culturals, Madrid n'acaparava el 22%; el 35% de les empreses d'activitats cinematogràfiques, de vídeo, ràdio, televisió i edició musical; el 31% d'agències de notícies; el 33,8% de productores cinematogràfiques i el 45,3% de pel·lícules. Contràriament, totes les persones, amb independència del lloc on vivim, tenim dret a l'accés a la cultura.

Fa més de vint anys que treballo en institucions culturals i he vist, d'una banda, que cal que els poders públics ajuden els creadors a guanyar-se dignament la vida, i, d'una altra, que necessitem professionals de la cultura amb capacitat d'anàlisi de l'entorn immediat i alhora de l'entorn general. Ens calen gestors culturals amb iniciativa que estiguen prop de les necessitats dels ciutadans. Ens calen institucions que interioritzen que no és el mateix programar una actuació musical o editar un llibre que fer una carretera. I necessitem representants dels ciutadans que establisquen prioritats (no totes les polítiques culturals són iguals), que creen places de treball dignes en la gestió cultural i que donen suport als professionals de la cultura més dinàmics.

El de la cultura, tant en el sector públic com en el privat, ha de ser un sector emergent pel que fa a la creació de treball de qualitat. D'aquesta manera, els estudiants d'humanitats i de ciències socials poden trobar en aquest camp una dignitat que en altres ocupacions no obtenen. ■

Bibliografia esmentada

- Ariño, A. (1997): *Sociología de la cultura. La constitución simbólica de la sociedad*, Ariel, Barcelona.
- Bourdieu, P. (2012): *La distinción. Criterios y base social del gusto*, Taurus, Madrid.
- Flor, V. (2015a): «El MuVIM, un elefant gris a València: Els atzucacs de la política cultural valenciana (1997-2015)», *Arxius de Ciències Socials* núm. 33, p. 87-98, ISSN: 1137-7038.
- (2015b): «De espectadores a ciudadanos: los públicos de los museos en el País Valenciano» en R. Calle (ed.): *En torno a los últimos 30 años del arte valenciano contemporáneo II*, Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles, València.
- (2017): «El Madrid autonòmic: la construcció de la «capital total» de la nació espanyola» en F. Archilés (ed.): *Crear la nació. Cultura i discursos nacionals a l'Espanya contemporània*, Afers, Catarroja, pp. 331-358.
- Santamarina, B. i Moncusí, A. (2013): «El ensueño de Valencia y sus imágenes» en J. Cucó (ed.): *La ciudad pervertida: una mirada sobre la Valencia global*, Anthropos, Barcelona.
- Zafra, R. (2017): *El entusiasmo. Precariedad y trabajo creativo en la era digital*, Anagrama, Madrid.

«Ens calen gestors culturals amb iniciativa que estiguen prop de les necessitats dels ciutadans. Ens calen institucions que interioritzen que no és el mateix programar una actuació musical o editar un llibre que fer una carretera»

TRIAR HUMANITATS AL SEGLE XXI

ENRIC SENABRE CARBONELL

*Departament de Filosofia.
IES Ramon Llull de València*

Les humanitats al segle XXI semblen com un pitxer vell, passat de moda però molt valuós, que no sabem on col·locar. El que normalment fem és buscar-li una vitrina ben visible, ficar-lo dins i admirar-lo al racó més protegit i ocult de la casa, no siga cosa que el trenquem sense voler. Perquè, malgrat que la societat del segle XXI ha demostrat la necessitat de la filosofia per comprendre l'abast de la intel·ligència artificial, de l'ètica per valorar les aplicacions de la biotecnologia, i de la història i la geografia per dirigir l'enginyeria cap a unes intervencions en sentit humanitari, la visió popular que inspira l'àmbit educatiu continua captiva de la concepció de les dues cultures, dividides de manera estanca entre ciències i lletres, i en la qual domina una visió pragmàtica i economicista que qüestiona contínuament el paper d'unes humanitats en retrocés davant la ciència i la tècnica dominants.

Dins d'aquesta visió generalitzada entre la ciutadania, els estudis d'humanitats han quedat en un segon pla, com un refugi de l'alumnat mediocre, que no ha pogut accedir als graus més demandats socialment i amb poca vocació, mentre els estudis d'Enginyeria Aeroespacial, Medicina, Biotecnologia, Farmàcia o *International Business* són els més reclamats pels estudiants i les altes notes d'accés fan que aquests graus esdevinguin els més valorats socialment.

Aquesta visió social destil·la la seua influència als centres educatius, per això, abans de començar el curs, ja sabem que el batxiller d'humanitats serà el més «fluixet», que estarà compost per l'alumnat que hi és perquè no té prou nota o no tenen clar

què volen estudiar, perquè volien fer un cicle i no han aconseguit entrar, o perquè els seus pares s'han obstinat que estudeie. Amb tot, sempre hi ha alumnat amb bones notes, als quals intentarem orientar de la manera que les aprofite i no les malbarate en graus amb nota de tall baixa com Història, Filosofia o Geografia.

Així és que, davant d'una alumna excel·lent que manifesta voler estudiar Geografia, el gabinet d'orientació del centre li oferirà un doble grau amb Turisme, no siga cosa que perda el temps i la nota, en un grau amb tan poques eixides. Si un alumne expressa el desig de fer Filosofia i manté una nota alta en batxiller, potser li suggeriran que curse el grau en anglès, de tal manera que complete la formació amb més possibilitats. Potser si diu que li agrada Història de l'Art, contraatacaran amb un segon grau en Restauració Artística o Estètica, que pot cursar a distància, que li complemente la formació. En tots els casos, la sensació que li quedarà és que la seua tria inicial era poca cosa, que malgastava la nota, que perdia oportunitats. Perquè l'orientació en aquesta direcció té sentit, evidentment, però deixa entreveure un menyspreu cap als graus humanístics, que sempre són una elecció insuficient de cara a les eixides professionals, cosa que ha esdevingut el criteri decisiu.

Als centres de secundària, entre el professorat i el gabinet d'orientació no trobarem una oposició directa, no escoltarem paraules de menyspreu cap a les humanitats, ni crítiques evidents a les decisions de l'alumnat ni un intent frontal de fer-los canviar d'opinió. No, ja no vivim temps de prohibicions ni d'obligacions, en cap cas

hi haurà actituds d'oposició frontal, ja no s'estilen. Els temps de «*estudia per a advocat o metge*» ja no són possibles. I des dels centres, encara menys.

Ara bé, en aquests casos, trobarem somriures condescendents i opinions cautes i assenyades com «*està molt bé el que vols fer, però t'ho has pensat bé?*», «*ja saps que només pots ser professor d'institut?*», «*no se't donen bé les ciències?*», «*pensa que això ho pots estudiar després*» o «*com a afició està bé, però podries fer alguna cosa amb més eixides.*» La sensació que trasllueix de tots els consells que acompanyen la decisió és que alguna cosa falla, que alguna cosa no és clara, però no és políticament correcte expressar-ho obertament. També al·legaran que, potser, la tria de l'alumnat parteix d'una visió idealitzada dels estudis d'Antropologia o Arqueologia, per exemple, que després no trobarà a la universitat, com si en els altres graus això no passara, com si l'alumnat de Medicina o Física no tinguera una visió idealitzada dels seus estudis.

La situació és similar a la que es viu amb el sexisme, respecte al qual, poques persones manifesten públicament que les dones siguen inferiors ni menys capacitades per a qualsevol estudi, però, a l'hora de la tria, els estereotips de gènere continuen influïent en la decisió. I en aquest sentit, no és casual que la feminització dels estudis d'humanitats haja anat paral·lela a la seua pèrdua d'influència social.

Vivim temps post, temps de postmasclisme i de posthumanisme, i això vol dir que les discriminacions es mantenen per una via de baixa

intensitat, d'ocultació i de manteniment de situacions d'inferioritat de manera dissimulada. No queda bé manifestar que les humanitats són estudis de segona categoria, però ho farem evident amb el somriure irònic, el consell paternalista o l'exigència de segona opinió o reafirmació de la decisió presa.

No hauria de ser així, perquè els canvis en el món de la investigació reclamen una formació transversal, híbrida, que connecte la visió humanística amb les aplicacions tecnològiques i científiques, però mentre la visió social majoritària i el món de l'educació s'adapten als nous temps, si voleu estudiar algun grau d'humanitats, prepareu-vos per rebre pressions dissimulades. Si us voleu estalviar, sempre podeu dir que voleu estudiar teatre, a partir d'aquest moment qualsevol altra decisió sempre serà millor que la primera, perquè només hi ha una elecció professional més qüestionada que la de cursar estudis d'humanitats, i és triar Art Dramàtic. ■

«No queda bé manifestar que les humanitats són estudis de segona categoria, però ho farem evident amb el somriure irònic, el consell paternalista o l'exigència de segona opinió o reafirmació de la decisió presa»

Els materials de FUTURA

Els suplementes de FUTURA

Les guies

Publicacions del SeDi

DIFUSIÓ DE LA FORMACIÓ DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

FUTURA

www.uv.es/revistafutura

Demaneu-la gratuïtament a revista.futura@uv.es

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA

CARLOS ALBERTO TORRES

«El més important per a construir la democràcia: *education, education, education*»

Alícia Villar | Fotografies: Miguel Lorenzo

Carlos Alberto Torres (Buenos Aires, 1950) és *distinguished professor* en la Universitat de Califòrnia, Los Angeles (UCLA), institució en què va fundar i dirigeix l'Institut Paulo Freire. Va ser director del Centre d'Estudis d'Amèrica Llatina (1995-2005). En el període 2013-2016 va presidir el Consell Mundial de Societats d'Educació Comparada i, actualment, és director de la Càtedra UNESCO d'Educació per a la Ciutadania Mundial. L'interès per l'obra de Freire el va portar a fundar i dirigir l'Institut Paulo Freire, de São Paulo (Brasil), i el de Buenos Aires (Argentina), i a dedicar una part important del seu treball al pedagog brasiler. A més, l'activitat investigadora de Torres s'ha desenvolupat en l'àmbit de la sociologia política de l'educació i l'impacte de la globalització sobre l'ensenyament primari i secundari. Recentment, a petició de Wiley Publishers, ha organitzat el *Wiley Handbook of Freire*, que serà publicat en juliol de 2019.

L'any passat es van complir cinquanta anys de *Pedagogia de l'oprimit*, de Paulo Freire, una obra de referència en les propostes de transformació social i educativa. Quina actualitat i necessitat té la idea d'una educació per a l'emancipació?

Crec que és el gran desafiament del nostre temps. L'emancipació ha de ser definida primer per a ser posada en pràctica després. La definició de l'emancipació ha canviat amb el temps i les lluites socials, i actualment es podria dir que hi ha un buit. Per exemple, el que està passant ara a França amb les mobilitzacions de les denominades «armilles grogues» es pot considerar en part com una lluita per l'emancipació. Encara que no tota lluita reflecteix un model d'emancipació. En el model de Freire l'emancipació té a veure amb la humanització, amb la confrontació de les injustícies, de la

dominació, de l'explotació, de l'opressió. Per això, el primer que destacaria és que ara com ara no hi ha un punt sinodal, és a dir, quelcom central per a definir què és l'emancipació, sinó que tenim un conjunt de models d'emancipació. Hi ha un altre element que podem associar a aquesta qüestió, que és l'emancipació lligada a confrontar el capitalisme. És molt important aquesta pregunta, perquè el capitalisme té un avantatge i al seu torn un desavantatge. Crea riquesa, però el que mai ha pogut fer, i probablement no puga fer, és distribuir-la, i ací està la gran tensió entre democràcia i globalització. Per tant, aquests problemes requereixen un model d'estat lògic i humà que siga democràtic, multicultural i respecte els drets humans i els drets de la naturalesa. Tots aquests elements són elements d'emancipació.

«El neoliberalisme és un model que està extrínsecament vinculat al desconeixement de les necessitats de l'altre i està en contra de l'estat de benestar social»

«Si la llei va en contra dels drets humans, cal canviar-la; si la llei va en contra de l'emancipació, cal canviar-la. Tenim moltes societats amb democràcies pobres i febles»

En el seu text *Mi última conversación con Paulo Freire* diu que en aquell moment, en 1997, Freire i vostè estaven començant un llibre i ell li va respondre lacònicament: «Hem de fer una crítica al neoliberalisme. És el nou dimoni del món actual». Han passat vint anys. **Quin grau de laconisme continua tenint aquesta frase?**

Vaig dir «lacònic» en el sentit de quelcom molt taxatiu i immediat, perquè es va tallar la comunicació. Però jo crec que Freire, que era un home genial, va fer una observació important. Ell era un pensador brillant, ancorat en el context del nord-est brasiler, que es donà compte que l'alfabetització és crucial com a model de ciutadania. En una de les seues històries meravelloses conta que va demanar a la seua cuinera que li partira en síl·labes la paraula «tijolo», que vol dir «maó» en portuguès. Amb aquesta paraula, Freire farà després alfabetització perquè la converteix en element generador en una comunitat que sobrevivia, precisament, fent maons. Es tracta, doncs, d'un element central, una manera d'usar les paraules lligades a la realitat més propera. Freire era un gran observador i se circumscrivia al context. D'aquest context sorgeix el seu programa d'alfabetització i el posen a dirigir el programa d'alfabetit-

zació nacional. Va passar d'una experiència universitària al repte de canviar Brasil. I això va significar que havia de transformar l'elaboració de la idea de ciutadà, perquè a Brasil solament votaven els que sabien llegir i escriure o eren propietaris. Freire expressa amb aquesta frase lacònica la certesa que el neoliberalisme és un enemic de la humanitat perquè la deshumanitza. I quan em diu aquesta frase jo em pose a pensar –perquè a més va ser l'última vegada que vaig conversar amb ell, ja que va morir pocs dies després– que Freire estava pensant en el neoliberalisme com quelcom diabòlic i que l'educació el confronta, confronta la maldat de la deshumanització. I això m'ha fet reflexionar en altres coses, per exemple, en Hannah Arendt i la seua idea de la banalitat del mal, una perspectiva de gran actualitat en el panorama polític internacional. El neoliberalisme és un model que està extrínsecament vinculat al desconeixement de les necessitats de l'altre i està en contra de l'estat de benestar social. Amb aquella frase Freire ens deia que el neoliberalisme és el nou dimoni dels nostres dies, perquè no és capaç de tenir compassió ni de ser solidari. La realitat que Freire coneixia millor era la seua pròpia realitat, la del nord-est del Brasil, on hi ha una tradició de desesperança que ell volia canviar, no per preparar gent que emigrara o fera treballs molt precaris en grans ciutats, sinó per impulsar el desenvolupament de la regió. Era un desenvolupista que es formulava les preguntes fonamentals. Per això tenia una epistemologia tan lúcida al mateix temps que la seua capacitat d'intel·ligència era la seua capacitat d'observació.

En el seu article *El estado del arte en la educación comparada*, publicat en la Revista Lusófona d'Educação, vostè afirma que estem immersos en una crisi d'humanitat. M'agradaria que desenvolupara aquesta idea tan rotunda i que explicara el paper de les polítiques d'educació davant aquesta crisi.

En 1997, cap al final de la vida de Freire, hi hagué a Brasília una consulta amb indígenes i vingueren els seus caps de tot arreu de Brasil. Un d'ells s'havia d'allotjar en una casa. Hi arribà molt tard i les portes estaven tancades, així que es va posar roba i es va acomodar fora de la casa per passar-hi la nit. Uns joves el van veure i li van llançar gasolina, li van calar foc i el van matar. Quan els preguntaren per què ho havien fet van contestar que no sabien que era un cap indi, sinó que pensaven que era un captaire. Això va destruir psicològicament Freire. Alguns consideren que aquest fet el va fer sucumbir, va llançar la tovalla. Li dic això a propòsit de la seua pregunta sobre la crisi de la humanitat. D'altra banda, el que li va passar a Umberto Eco cap al final de la seua vida va ser similar. Un home com ell, que havia escrit textos seminals en ciència, el millor semiòleg d'Europa, probablement, i autor d'una de les obres literàries més apreciades, *El nom de la rosa*. Tanmateix, en els seus últims anys deixà de creure en la vida i els seus comentaris foren terribles. Jo

espere no acabar així, encara que hi ha moltes raons per a creure que la humanitat es destruirà a si mateixa. Les crisis de la humanitat es donen quan és impossible articular els interessos socials i els interessos culturals amb els interessos individuals en els contextos en què aquesta articulació ha de tenir lloc. Estem passant per un moment en el qual les nacions, a l'interior de si mateixes i entre si, no estan articulant interessos. I això produeix conflictes. Pot ser l'inici d'una tercera guerra mundial o, si no, diguem el principi de la desarticulació del sistema internacional que prevé aquests conflictes, que és les Nacions Unides. La qüestió és què fem per entaular un diàleg entre civilitzacions que siga democràtic i multicultural i que defense aquesta democràcia cosmopolita que accepte el diàleg per a veure les diferències entre els coneixements i entre els sabers.

I quin paper tenen les polítiques educatives davant aquesta crisi?

Això és fonamental plantejar-ho. Posaré un exemple que sembla simple, però que ens pot fer pensar en la qüestió. Quan en Estats Units vas a comprar una casa i preguntes a l'agent immobiliari què és el més important que cal tenir

en compte et diu que *location, location, location*. Si ens preguntem què és el més important per a construir la democràcia, jo diré *education, education, education*. És a dir, l'educació és un element absolutament central en la construcció del subjecte individual, dels subjectes col·lectius i en la construcció dels ciutadans. No obstant això, l'educació no pot funcionar si no funciona la llei, i la llei es trenca tots els dies. Al meu parer, en la reconstrucció política –que és imminent i necessària als països en què la democràcia està en perill– cal recrear l'espai politicojurídic. Si la llei va en contra dels drets humans, cal canviar-la; si la llei va en contra de l'emancipació, cal canviar-la. Tenim moltes societats amb democràcies pobres i febles: l'argentina, la brasilera o la mexicana, per citar-ne algunes. Són democràcies flagues, assetjades per la violència del narcotràfic, per les lluites intestines en el si dels partits, per la corrupció o per la falta de diàleg, segons siga el cas. Cada vegada hi ha més països democràtics que no ho són, però la democràcia no està en decadència, sinó que es veu assetjada per una realitat i aquesta realitat ve d'allò més profund, de les parts fosques de l'ésser humà. Si la llei i la democràcia no funcionen, l'educació no funciona.

L'Agenda 2030, que va marcar el Fòrum Mundial d'Educació en 2015, persegueix una educació amb equitat i inclusió, de qualitat i l'aprenentatge al llarg de tota la vida. En quin moment està el treball i les accions per aconseguir superar aquest repte?

Hem donat uns passos transcendents des de 2015, no fa molt realment. Jo he participat en reunions, per exemple, a Corea, un dels països que més suport ha donat a aquest model, amb experts de vint-i-sis països de tots els continents per canviar el currículum de les escoles. Em quedí atònit amb les idees de molts d'ells i pels avanços que havien fet en tres anys. Però no tot és així. Perquè Estats Units ha eixit de la UNESCO i vol eixir de les Nacions Unides. És un país tan poderós i posa molts més diners per a sustentar la UNESCO i vol que per això li donen suport en les seues decisions, però com són institucions multilaterals el vot d'un país menys poderós que no paga tant té el mateix pes i Estats Units no ho accepta.

El fet que Estats Units haja pres certes decisions, com portar la seua ambaixada a Jerusalem, és un error històric i geopolític tremend que crearà una situació a l'Orient Pròxim que no se sap com pot derivar. I a més, el fet que Bolsonaro haja fet la mateixa declaració a Brasil... Són errors històrics de governs que poden afectar profundament la construcció de la multilateralitat. Estem en el moment de la crisi de la multilateralitat. A Amèrica Llatina se sospita que tot allò que es diu «global», com «educació global», és una argücia d'Estats Units per a controlar i manipular. I aquesta sospita es deu al fet que Amèrica Llatina viu a la seua ombra. Però des de fa vint anys, Estats Units no té el menor interès per Amèrica Llatina, sinó que està preocupat pel que passa a Àsia, a Europa i l'Orient Pròxim. I més ara, amb Trump, que gairebé ja no li interessa ni Europa. Considere que sense una multilateralitat eficient no hi ha democràcia cosmopolita i no funcionen els sistemes internacionals. I aquestes tensions poden posar en perill l'Agenda 2030 i el repte de l'educació inclusiva.

Hi ha una discussió internacional sobre la denominada epistemologia del sud. Vostè està treballant en aquest camp.

Ara mateix, a Europa, estem en una de les meues ciutats predilectes,estic amb els meus amics a València, amb els quals he compartit vint anys de sociabilitat, de treball polític i de treballs acadèmics. Reconec que fins i tot en allò que es va dir la provincialitat europea hi ha grans arguments anticolonials, així com una diversitat política teòrica que s'aproxima i que busca fonts molt més enllà dels clàssics, que són tots occidentals. Imaginar que es pot crear una nova epistemologia sense aquests clàssics, imaginar que es pot considerar tot allò que ve d'Europa com un epistemicidi, em sembla una exageració que no porta enlloc. Clar que hi ha cultures que tenen pensaments diferents i que cal rescaltar-los i entrar en diàleg i que hi ha possibilitats teòriques

«Imaginar que es pot considerar tot allò que ve d'Europa com un epistemicidi, em sembla una exageració que no porta enlloc»

«No hi ha res de dolent en el fet que l'educació promoga el talent, és un model que té sentit»

que no tenen res a veure amb les occidentals, però això no vol dir perdre de vista la riquesa de certes cultures analítiques en les quals hem estat educats.

Un autor que no esmentaré fins que no faça una anàlisi més profunda, fa una llista de totes les dicotomies que sorgeixen en els pensaments occidentals, començant pel bé i el mal. I després, quan fa la proposta alternativa, crea la seua pròpia dicotomia. A què estem jugant? Per tractar de confrontar el que es considera un epistemicidi crea una nova dicotomia que, al seu torn, és part d'una nova epistemologia. És un joc pervers.

A la seua conferència en la Universitat de València han assistit molts estudiants joves de magisteri i vostè hi ha dit que la generació d'ara és una generació educada en el neoliberalisme, un model que llança contínuament el missatge, explícitament i implícitament, que el talent ens donarà el futur o que gràcies als nostres talents podrem aconseguir tal cosa i tal altra amb un model educatiu meritocràtic. Què podem dir sobre això als futurs mestres?

El neoliberalisme com a model econòmic ha fracassat completament. Crec que la crisi de 2001, que després es va reflectir en la de 2008 al món sencer, és un exemple del que

acabe de dir. Sense control, el mercat, deixat a les seues rutines i dinamismes, és salvatge. I jo crec que no podem viure sense mercats. Per tant, el que jo dic a aquests joves és que ells han estat educats en l'individualisme possessiu que qüestiona tots els elements i els règims dels drets humans, és a dir, que qüestiona tot el que ens permet tenir xarxes de solidaritat. Ells han de saber que tot el món té talents. Però els talents estan per naturalesa diferencialment distribuïts: hi ha gent que té talents naturals i una altra que en té d'adquirits. Entre el que és natural i el que s'adquireix corre la vida dels nostres dies. No hi ha res de dolent en el fet que l'educació promoga el talent, és un model que té sentit. Per això els vaig parlar d'un exemple molt clar: desenvolupen el talent de la seua escriptura. Hi ha moltíssims exemples més. Ara bé, si aquest model del qual estem parlant és simplement una certificació i aquesta certificació s'obté coste el que coste, no es promou el talent.

La meritocràcia reduïda al credencialisme pot produir l'efecte pervers de la compravenda de títols, un fenomen que s'ha destapat per ací últimament i s'han donat a conèixer casos de corrupció acadèmica en què s'han obtingut títols de màster fraudulentament.

Això passa en la política del món sencer: un que només va anar una setmana a la Wharton School i es presenta com graduat d'aquesta institució és un mentider. Així no desenvolupem el talent.

Com s'hauria de desenvolupar el talent?

A través d'un procés en què l'individu aprèn a desenvolupar els seus talents individuals en col·lectivitat. I davant d'això el neoliberalisme està en contra, perquè tot el que és col·lectiu és preocupant. La meua conclusió és simplement aquesta: el neoliberalisme usa tots els mecanismes, que tu has denominat *meritocràtics*. Si realment es promouen mèrits no hi ha problema, però la promoció meritocràtica de la qual estem parlant és un model formal que té un cert impacte en la construcció social de la realitat que solament justifica i legitima les diferències, que ja existeixen en aquells que acumulen els recursos socials, polítics i econòmics i que ara sumen la certificació acadèmica. ■

Carlos Alberto Torres vingué a València el passat mes de desembre per fer la conferència Educació per a la ciutadania mundial i els drets humans en la Facultat de Ciències Socials de la Universitat de València, que va organitzar l'Escola Europea de Pensament Lluís Vives, del Vicerectorat de Cultura i Esport, i en la qual van col·laborar el Departament de Sociologia i Antropologia Social i l'Institut Universitari de Creativitat i Innovacions Educatives.

S'acorda el reconeixement entre els CFGS i els graus universitaris

La incorporació de crèdits entre els diferents títols d'educació superior ha estat fins ara tímida i costosa. Parlem de les correspondències entre els graus universitaris i els títols de tècnic/a superior així com també dels ensenyaments artístics. Amb la signatura del conveni entre la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport i les universitats públiques valencianes s'aclareix el camí i se simplifica el procediment per als estudiants i per a les universitats.

Redacció

Des de la instauració de l'Espai Europeu d'Educació Superior s'ha perseguit la compatibilitat i comparabilitat entre els diferents sistemes. Amb la publicació del Reial decret 1618/2011 sobre reconeixement d'estudis en l'àmbit de l'educació superior quedava clar entre quins títols (Quadre I) podia establir-se el reconeixement. Ara bé, quedava pendent establir les relacions directes entre els graus, els ensenyaments artístics i els títols de tècnic/a superior i això requeria un consens entre les universitats i l'administració educativa corresponent, en aquest cas la Conselleria d'Educació (tot respectant les relacions entre les branques de coneixement i els títols de CFGS que figuraven en l'Annex 2 del Reial decret).

El consens no ha estat fàcil i durant aquest vuit anys les incorporacions de crèdits a l'expedient per aquesta via han estat un degoteig de casos que han anat resolent els centres de manera quasi individualitzada.

Amb la signatura del conveni de col·laboració entre les cinc universitats públiques valencianes i la Conselleria d'Educació s'estableix un punt de partida des del qual continuar treballant. Tot i que l'acord tindrà validesa fins al 31 d'agost de 2022 (amb possibilitat d'una pròrroga per quatre anys més), la llista de correspondències que l'acompanya es podrà revisar i ampliar any darrere any, amb el compromís de les universitats de fer-la pública, cada curs, abans de l'inici de la matrícula en els graus.

Per a fixar les correspondències entre els títols, s'han tingut en compte dos factors. El primer, la relació entre les branques de coneixement dels graus universitaris i la resta dels títols implicats en aquest sistema de reconeixements; i el segon, el consens entre les universitats i la Conselleria d'Educació, atenent l'adequació de les competències, els coneixements i els resultats de l'aprenentatge entre les diverses matè-

ries, inclosa la formació pràctica de naturalesa anàloga. Els acords específics per titulacions s'han concretat, finalment, en la llista que presentem ací (Quadre II).

Reciprocitat i reconeixement

La reciprocitat de les convalidacions, però, no és exacta. Només entre els graus universitaris i els ensenyaments artístics es produeix una equivalència; siga quina siga la direccionalitat, l'estudiant podrà incorporar 36 crèdits a l'expedient de la titulació que cursarà. En canvi, des dels títols de tècnic/a superior de formació professional i d'arts plàstiques i disseny cap als graus es convalidaran un mínim de 30 crèdits, i a la inversa, el mínim es queda en 24. I el mateix passa amb els títols de tècnic/a esportiu/iva superior, que en podran incorporar un mínim de 27, i els de grau, només 16 (Quadre I).

A més a més, el reconeixement només es pot fer entre els ensenyaments complets (siguen els que siguin), fet que impedeix aprofitar els crèdits superats als estudiants que es canvien d'un grau a un cicle formatiu sense acabar els estudis.

Finalment, s'ha creat la Comissió mixta d'avaluació i seguiment de correspondències, formada per dues persones de la Conselleria d'Educació i una de cadascuna de les universitats interessades. A aquesta comissió li correspondrà determinar les assignatures i el nombre de crèdits convalidables a qui haja superat els mòduls o les matèries comuns a ambdós títols, així com les possibles incidències que puguen sorgir del desplaçament del conveni. ■

«Quedava pendent establir les relacions directes entre els graus, els ensenyaments artístics i els títols de tècnic/a superior i això requeria un consens entre les universitats i l'administració educativa corresponent»

QUADRE I:
NOMBRE MÍNIM DE CRÈDITS A RECONÈIXER ENTRE TITULACIONS RELACIONADES

ESTUDIS QUE ES VOLEN CURSAR						
		Grau universitari	Grau artístic	TS de Formació Professional	TS d'Arts Plàstiques i Disseny	Tècnic Esportiu Superior
ESTUDIS CURSATS	Grau universitari		36	24	24	16
	Grau artístic	36		24	24	16
	TS de Formació Professional	30	30			
	TS d'Arts Plàstiques i Disseny	30	30			
	Tècnic Esportiu Superior	27	27			

QUADRE II:
CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR I GRAUS ON TENEN RECONeixEMENT EN CRÈDITS

CICLE FORMATIU	GRAU	UNIVERSITAT	BRANCA DE CONEIXEMENT
Administració de Sistemes Informàtics en Xarxa	Enginyeria Informàtica	UA, UJI, UV, UPV	Enginyeria i Arquitectura
	Enginyeria Informàtica en Tecnologies de la Informació	UMH	
	Enginyeria Multimèdia	UV	
Administració i Finances	Administració i Direcció d'Empreses	UA, UJI, UMH, UV, UPV	Ciències Socials i Jurídiques
Animació d'Activitats Físiques i Esportives	Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport	UMH	Ciències de la Salut
		UA, UV	Ciències Socials i Jurídiques
Animacions 3D, Jocs i Entorns Interactius	Disseny i Desenvolupament de Videojocs	UJI, UPV	Enginyeria i Arquitectura
	Comunicació Audiovisual	UMH, UJI, UV, UPV	Ciències Socials i Jurídiques
	Publicitat i Relacions Públiques	UA, UJI	
Automatització i Robòtica Industrial	Enginyeria Electrònica Industrial	UV	Enginyeria i Arquitectura
	Enginyeria Electrònica i Automàtica Industrial	UMH	
	Enginyeria Electrònica Industrial i Automàtica	UPV	
Comerç Internacional	Administració i Direcció d'Empreses	UA, UJI, UMH, UV, UPV	Ciències Socials i Jurídiques
Desenvolupament d'Aplicacions Multiplataforma	Enginyeria Informàtica	UA, UJI, UV, UPV	Enginyeria i Arquitectura
	Enginyeria Informàtica en Tecnologies de la Informació	UMH	
	Enginyeria Multimèdia	UA, UV	
Desenvolupament d'Aplicacions Web	Enginyeria Informàtica	UA, UJI, UV, UPV	
	Enginyeria Informàtica en Tecnologies de la Informació	UMH	
	Enginyeria Multimèdia	UA, UV	
Educació Infantil	Mestre/a en Educació Infantil	UA, UV, UJI	Ciències Socials i Jurídiques
Gestió Forestal i Medi Natural	Ciències Ambientals	UMH, UV, UPV	Ciències
Gràfica Publicitària	Publicitat i Relacions Públiques	UA, UJI	Ciències Socials i Jurídiques
Il·luminació, Captació i Tractament d'Image	Comunicació Audiovisual	UJI, UMH, UV, UPV	
	Periodisme	UJI, UMH, UV	
	Publicitat i Relacions Públiques	UA, UJI	
Laboratori Clínic i Biomèdic	Biotecnologia	UMH, UV, UPV	Ciències

UA: Universitat d'Alacant, UJI: Universitat Jaume I, UMH: Universitat Miguel Hernández, UPV: Universitat Politècnica de València, UV: Universitat de València.

**QUADRE II:
CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR I GRAUS ON TENEN RECONeixEMENT EN CRÈDITS**

CICLE FORMATIU	GRAU	UNIVERSITAT	BRANCA DE CONEIXEMENT
Laboratori d'Anàlisi i Control de Qualitat	Química	UA, UJI, UV	Ciències
	Biotecnologia	UMH, UV, UPV	
Manteniment Electrònic	Enginyeria Electrònica Industrial	UV	Enginyeria i Arquitectura
	Enginyeria Electrònica i Automàtica Industrial	UMH	
	Enginyeria Electrònica Industrial i Automàtica	UPV	
Màrqueting i Publicitat	Publicitat i Relacions Públiques	UA, UJI	Ciències Socials i Jurídiques
Mecatrònica Industrial	Enginyeria Electrònica Industrial	UV	Enginyeria i Arquitectura
	Enginyeria Electrònica i Automàtica Industrial	UMH	
	Enginyeria Electrònica industrial i Automàtica	UPV	
Producció d'Audiovisual i Espectacles	Comunicació Audiovisual	UMH, UJI, UV, UPV	Ciències Socials i Jurídiques
	Publicitat i Relacions Públiques	UA, UJI	
Projectes d'Edificació	Arquitectura Tècnica	UA, UJI, UPV	Enginyeria i Arquitectura
Projectes d'Obra Civil	Arquitectura Tècnica	UA, UJI, UPV	
Química Ambiental	Ciències Ambientals	UMH, UV, UPV	Ciències
Realització de Projectes Audiovisuais i Espectacles	Comunicació Audiovisual	UMH, UJI, UV, UPV	Ciències Socials i Jurídiques
	Publicitat i Relaciones Públiques	UA, UJI	
Salud Ambiental	Ciències Ambientals	UMH, UV, UPV	Ciències
Sistemes de Telecomunicacions i Informàtics	Enginyeria Electrònica Industrial	UV	Enginyeria i Arquitectura
	Enginyeria Electrònica i Automàtica Industrial	UMH	
	Enginyeria Electrònica Industrial i Automàtica	UPV	
	Enginyeria Multimèdia	UA, UV	
	Enginyeria Informàtica	UA, UJI, UV, UPV	
	Enginyeria Informàtica de Tecnologies de la Informació	UMH	
Sistemes Electrotècnics i Automatitzats	Enginyeria Electrònica Industrial	UV	Enginyeria i Arquitectura
	Enginyeria Electrònica i Automàtica Industrial	UMH	
	Enginyeria Electrònica Industrial i Automàtica	UPV	
So per a Audiovisuais i Espectacles	Comunicació Audiovisual	UMH, UJI, UV, UPV	Ciències Socials i Jurídiques
	Publicitat i Relacions Públiques	UA, UJI	

Via lliure a l'economia digital

Dolores Forés

Vicedegana d'Estudis de la Facultat d'Economia,
Universitat de València

El grau en Intel·ligència i Anàlisi de Negocis (*Business Intelligence and Analytics*, d'ara endavant BIA) és una proposta d'actuació de la Universitat de València, en la branca de Ciències Socials i Jurídiques, per millorar l'ocupabilitat del seu alumnat mitjançant l'ampliació de l'oferta d'estudis amb noves titulacions orientades a continguts formatius que responen a la realitat del món laboral canviant. Disruptiu, que se'n diu ara.

Amb el grau en BIA es pretén formar capital humà dotat per igual de competències tècniques i de visió de negoci. L'objectiu és contribuir a la formació de persones capacitades en les modernes tecnologies de l'anàlisi de dades i les seues potencials aplicacions a la gestió empresarial, amb un coneixement clar de les necessitats reals de l'empresa i amb una dosi important d'iniciativa creativa per afrontar els reptes de l'economia digital i les noves formes d'interactuar de totes les parts que conflueixen en el mercat.

És a dir, l'alumnat del grau en BIA rebrà una formació quantitativa i tecnològica, equilibrada en competències per a la gestió empresarial, adaptables, flexibles i orientades a la consecució de resultats sostenibles, amb capacitat de col·laborar i treballar en equip, i un tarannà sempre obert a la innovació, especialment en tot allò que fa a les noves pautes i tendències que defineixen el nou entorn digital (*Big Data*, intel·ligència artificial, etc.).

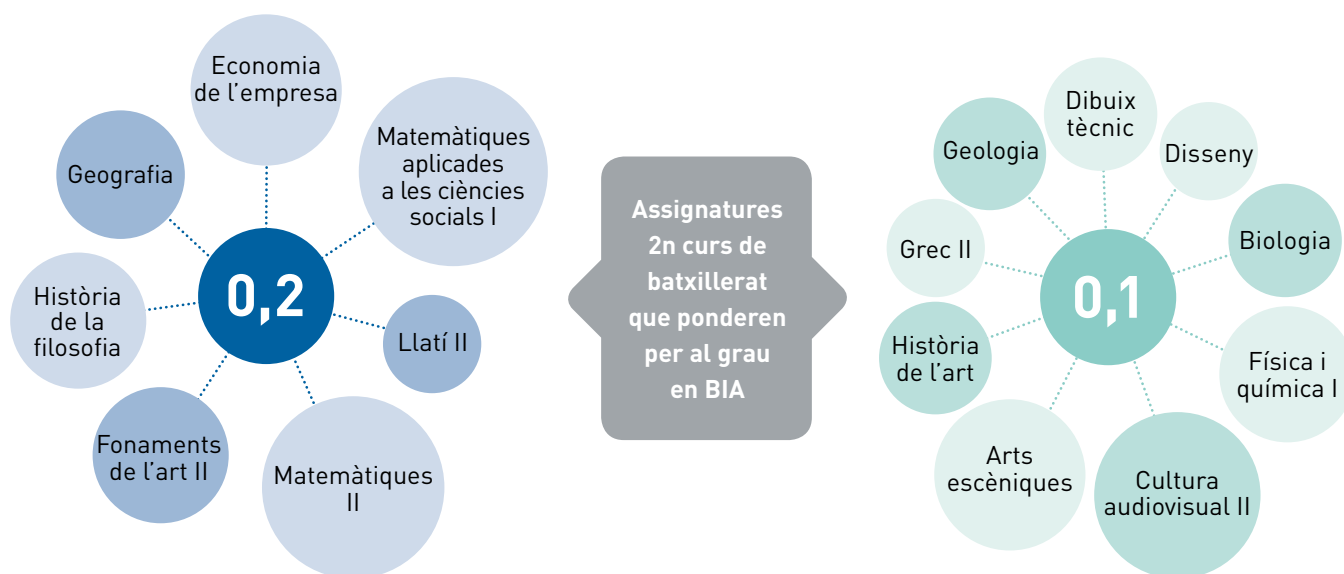
Visió de negoci i fluxos de dades

Dins de l'oferta actual de graus de la Universitat de València podem trobar, d'una banda, graus dedicats a desenvolupar competències, coneixements i habilitats que es relacionen amb l'àmbit de la gestió empresarial i de negocis,

«Entre els perfils més demandats, les empreses destaquen la necessitat de professionals amb habilitats analítiques, multidisciplinaris, amb una visió estratègica, proactiva, orientada a resultats i una gran capacitat d'adaptació al canvi»

o més en general amb l'economia (Administració i Direcció d'Empreses, Economia, Negocis Internacionals i Finances i Comptabilitat), i, d'una altra banda, graus centrats a promoure destreses, capacitats i competències més pròximes a l'àmbit de la modelització matemàtica o l'anàlisi de dades (Matemàtiques, Enginyeria Informàtica i Ciència de Dades). L'objectiu del nou grau en Intel·ligència i Anàlisi de Negocis és formar professionals capaços de realitzar tasques de gestió explorant mitjans innovadors amb una formació quantitativa i tecnològica que els capacite per implementar solucions en les seues unitats de negoci. Des d'aquesta perspectiva, aquest grau completa l'oferta actual de la Universitat de València en un perfil que demanda el mercat, que formarà professionals amb profunds coneixements d'empresa i que seran capaços d'explorar, amb visió de negoci, els creixents fluxos de dades que la nova realitat digital està subministrant, la qual cosa permet establir una comunicació fluida amb altres persones més especialitzades en les branques que combina el nou grau.

Aquest nou enfocament que presenta el grau en BIA implica tot un procés d'aprenentatge de les tècniques

quantitatives més actuals amb una nova filosofia i una forma de treballar diferent, tot i mantenir la perspectiva de l'anàlisi econòmica i la gestió empresarial. La convicció que aquest objectiu no es pot aconseguir en un únic curs d'especialització o de postgrau, porta a establir un programa complet que es desenvolupa en quatre anys, en el qual l'alumnat s'ha d'enfrontar des del primer curs a la nova realitat de fluxos ingents, continus i dinàmics de dades, dels quals ha d'extraure valor amb una visió integral de les àrees funcionals en les empreses.

Es pot comprovar en molts dels estudis sobre ocupabilitat i en les diferents plataformes de cerca d'ocupació com, entre els perfils més demandats, les empreses destaquen la necessitat de professionals amb habilitats analítiques, multidisciplinaris, amb una visió estratègica, proactiva, orientada a resultats i una gran capacitat d'adaptació al canvi. En particular, prop del 89% dels ocupadors indiquen que les seues necessitats de nous treballadors experts en anàlisi de dades empresarials augmentaran en el futur, i per això algunes de les carreres professionals més demandades són les següents: actuari (analista de riscos financers), auditor/a, analista d'intel·ligència de negocis, arquitecte/a de bases de dades, especialista en gestió de dades, administrador/a de bases de dades (DBA), analista de seguretat de la informació i gerent de tecnologia de la informació, entre altres.

Els graduats en BIA podran treballar com a experts en l'àmbit tecnològic i digital dins d'un entorn empresarial cada vegada més competitiu, implementar models de *machine learning* (aprenentatge automàtic) per a la resolució de problemes de negoci, operar en el mercat mitjançant algoritmes i altres formes d'intel·ligència artificial, etc.

A partir del curs 2019-2020 el grau en BIA s'afegeix a l'oferta de títols que té la Facultat d'Economia de la Universitat de València, que actualment imparteix els graus següents: Administració i Direcció d'Empreses, Economia, Finances i Comptabilitat, Negocis Internacionals, Turisme i els dobles graus en ADE-Dret i en Turisme-ADE. A Espanya, la Universitat de València és la tercera universitat pública a oferir estudis en aquest camp, juntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Carlos III de Madrid. ■

Grau en Intel·ligència i Anàlisi de Negocis (BIA) (*Business Intelligence and Analytics*)

Crèdits: 240

Places: 50

Cursos: 4

Facultat d'Economia

Campus dels Tarongers

Assignatures de primer curs del BIA

Sistemes d'informació comptable

Anàlisi exploratòria de dades / bases de dades

Mètodes matemàtics per a la gestió

Direcció estratègica I

Màrqueting digital

Analítica visual i comunicació

Models bàsics d'investigació operativa

Atzar, incertesa i inferència

Fonaments de programació i algorísmia

Preus i mercat competitiu

«Parar i pensar, aquest és l'ofici del sociòleg»

Sela Andreu | Fotografies: Miguel Lorenzo

Analitzar la societat en la seua complexitat des d'una perspectiva sociològica. Fer diagnosi, planificació i avaluació dels processos, desenvolupar estratègies d'acció social i dibuixar escenaris de futur. Aquestes són algunes de les tasques dels sociòlegs. De la definició d'aquesta professió, per a molts encara desconeguda, de les seues eines i eixides professionals, hem parlat amb la coordinadora de la titulació, Erika Masanet, i amb dos sociòlegs en actiu, Yaiza Pérez i Luis Hernández.

Què és per a vosaltres la sociologia?

YAIZA PÉREZ. Jo pense que la sociologia és una forma de veure el món. Per a mi és una forma de viure, és la meua feina i és el que em dona una mirada complexa del meu entorn.

ERIKA MASANET. Des del punt de vista més científic, la sociologia és una ciència social que analitza de forma crítica diferents aspectes de la realitat mitjançant el mètode científic per poder comprendre l'estructura i el funcionament de les societats actuals. T'aporta aquesta mirada crítica per a comprendre el teu entorn, les relacions... Una mirada diferent.

LUIS HERNÁNDEZ. La sociologia és veure la complexitat dels processos i dels fets socials. Et canvia la mirada, practiques o no practiques la sociologia, hi treballes o no, aquesta mirada sempre la portes damunt i veus el món d'una altra manera, en complexitat, i és que no hi ha res senzill.

En el pla d'estudis del grau en Sociologia de la Universitat podem llegir que aquesta titulació requereix «una especial sensibilitat crítica i una disposició empàtica per

a comprendre l'objecte d'estudi». Penseu que aquest és un requisit necessari per a estudiar sociologia?

ERIKA. Jo diria que sí, o almenys tindre inquietud per les qüestions socials. Entres en la carrera perquè vols comprendre millor el món o intentar millorar alguns aspectes de la societat, i has de tindre aquesta disposició, empàtica, d'escolta i de comprensió, saber posar-se al lloc de l'altre per veure per què té aquesta visió del món. I la sensibilitat crítica la vas adquirint en el grau, a poc a poc; et donen eines, com unes *ulleres* que et permeten veure el món d'una manera més complexa.

Per què vau triar aquest grau?

YAIZA. (*riu*) A veure, jo tinc dues històries paral·leles. Una, perquè quan era menuda vaig conèixer en un bar Josep Vicent Marqués, que era molt de parlar, i em va explicar dues o tres relacions que jo mai m'havia plantejat, com qüestionant-me el perquè feia les coses i explicant-me – jo devia tindre deu anys – que eren resultat d'un condicionament social, del context en què em trobava. I això em va fer ser crítica i qüestionar-me i qüestionar tot el temps tot. És a dir, no quedar-se en el que et diuen, en l'estructura, sinó preguntar-te el perquè de les coses. I la segona és que en COU –el que ara és segon de batxillerat– jo volia estudiar alguna cosa que em donara amplitud de mires per a després poder triar... No volia avorrir-me.

LUIS. Jo vaig estudiar sociologia, d'una banda, per curiositat –has de tindre aquesta inquietud– i de l'altra, perquè no tenia massa clar què volia fer, i la sociologia em donava aquest ventall d'opcions, coneixement sobre moltes coses i ja després la possibilitat d'especialitzar-me.

En el pla d'estudis hi ha moltes matèries optatives. Aquesta polivalència possibilita que treballem en àmbits diferents com ara la investigació, la intervenció social, l'avaluació de polítiques públiques, el màrqueting i els recursos humans, etc. Però, no penseu que aquesta flexibilitat té a veure amb la indefinició del vostre treball?

ERIKA. Al contrari, jo pense que poder treballar en diferents àmbits i sectors és una potencialitat que té la sociologia perquè et dona una formació multidisciplinària, sobretot en els primers cursos (amb assignatures d'història, ciència política, psicologia, economia, estadística, etc.). Aquesta flexibilitat és positiva.

YAIZA. Hi estic d'acord; és l'aplicabilitat de les eines de la recerca social a qualsevol objecte d'estudi perquè, ara per ara, qualsevol aspecte es pot estudiar des del punt de vista sociològic. Són persones, grups socials, relacions entre persones, estructures... No és indefinició, sinó que preci-

1. Erika Masanet Ripoll, sociòloga especialista en migracions, coordinadora de la titulació i professora del Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València. 2. Yaiza Pérez Alonso, sociòloga, directora científica d'Eixam Estudis Sociològics i professora associada del Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València. 3. Luis Hernández Carreras, sociòleg, polític i cuiner. Actualment, treballa com a sociòleg a l'Ajuntament de Castelló.

sament tenim les capacitats i les habilitats per a afrontar qualsevol fenomen social o objecte d'estudi.

LUIS. Sí, i a més ara que, amb els graus, després s'ha d'estudiar un màster, el grau en Sociologia ofereix eines molt bones per a més avant especialitzar-se.

I quines són aquestes eines? En què consisteix l'ofici dels sociòlegs?

ERIKA. La sociologia et capacita per a poder analitzar la realitat mitjançant tècniques d'investigació social, tant quantitatives com qualitatives (tècniques d'enquesta, anàlisi de dades estadístiques, grups de discussió, entrevistes en profunditat, etc.), i a partir d'aquest diagnòstic de la realitat, poder desenvolupar estratègies d'acció social que possibiliten una millora de les condicions i qualitat de vida de les persones; que és, en definitiva, la raó per la qual moltes de nosaltres hem estudiat sociologia, per tal de millorar la societat i la realitat que ens envolta. Tenim aquesta part d'activisme.

YAIZA. A més de les tècniques, crec que un dels trets importants del sociòleg és el qüestionament: el fet d'estar sempre preguntant-se pel perquè de les coses i no donar res per suposat. La capacitat de qüestionar-se, que és el que motiva la investigació científica.

I també el procés d'allunyament i estranyament, perquè quan fem una recerca de grups socials no deixem d'estudiar una realitat que és pròxima a nosaltres. Aquesta eina és bàsica, perquè la gent es pensa que els sociòlegs som tertulians de bar, però produïm coneixement científic. La

sociologia ens permet fer aquesta ruptura amb la realitat social objecte d'estudi, prendre distància i percebre-la com una realitat estranya, i així poder identificar prejudicis i estereotips.

Yaiza, tu tens una empresa d'estudis sociològics. Aquesta és la raó que et va impulsar a muntar-la?

YAIZA. Doncs sí. Ja en quart de carrera van vindre a parlar a classe d'una cooperativa d'antropologia del País Basc que es dedicava a fer recerca social aplicada i em va agradar molt el fet que, depenent del projecte, la investigació era completament diferent. I això, unit a que a mi no m'agrada estar fent sempre el mateix, em va semblar atractiu. Va ser aleshores que, amb una altra companya de la carrera, vam decidir començar amb l'itinerari formatiu en tècniques d'investigació social –jo vaig anar-me'n al CIS (Centre d'Investigacions Sociològiques)– i després ens formàrem en el funcionament d'una empresa, perquè no en teníem ni idea! I en 2011 la creàrem.

Quin és el tipus de projectes que dueu a terme i quins són els vostres clients?

YAIZA. Els projectes són molt diversos. Els clients bàsicament són entitats públiques (ajuntaments, diputacions, conselleries, etc.) i ens demanen estudis de diagnòstic de realitats socials, salut, percepcions, etc. Però també processos participatius i, darrerament, disseny de polítiques públiques. Per exemple, hem participat en el disseny del pla de migració de la ciutat de València, en el pla de joventut, en el de ciutadania, etc.

A la universitat hem fet investigació parcial i integral. Al principi ens contractaven únicament per al treball de camp (transcripcions, captació de grups de discussió, etc.) i hem acabat integrant els equips de recerca com a investigadors. I en el sector privat hem fet estudis de tot tipus, tant per a empreses com per a partits polítics, sindicats o fundacions, així com també formació específica. I projectes, hem fet de tot: estudis de percepcions per a hotels «només adults», sobre pilota valenciana, sobre consum d'esteroides d'ús recreatiu, etc. I és que clar, depèn de qui et contracte, l'estudi va sobre una cosa o una altra...

Luis, tu que treballes en un ajuntament, què penses que pot aportar un sociòleg com a professional dins l'equip de psicòlegs, treballadores socials, educadors, etc.?

LUIS. El sociòleg és una figura fonamental dins l'administració. Està bé poder externalitzar aquest treball, però tindre la mirada del sociòleg dins de la mateixa organització et permet poder fer seguiment de l'aplicació de l'estudi. Si, com hem dit adés, la sociologia és una ciència social transformadora, les administracions públiques són el seu habitat idoni perquè és on es dissenyen les polítiques públiques i des d'on es transforma la societat. A la fase de diagnòstic i planificació, la nostra participació és fonamental. I a més a més ara que, des d'Europa com en l'àmbit autonòmic, per a cada subvenció o projecte, es demana un diagnòstic, una planificació, un seguiment i una avaluació. Aquesta és també una part important on sociòlegs i sociò-

logues hi tenim molta cabuda perquè avaluar és generar indicadors, fer-ne el seguiment, valorar críticament el procés i els resultats, prendre decisions, etc. En aquest sentit pense que els sociòlegs serem cada vegada més rellevants a les administracions.

Això vol dir que feu molta feina d'intervenció i execució i poca de planificació i avaluació del que es fa?

LUIS. Sí, molt poca. I també hi ha una altra cosa que és una qüestió interna del funcionament d'algunes administracions: la transversalitat de la sociologia aplicada a la transversalitat de les polítiques públiques. És a dir, quan tu fas una política de joventut, per exemple, toques cultura, oci, habitatge, ocupació, etc. I tindre un professional que unifique les actuacions dels diferents departaments, que igual estan desconnectats, és important per a coordinar i per a integrar les diferents dimensions.

YAIZA. Sí, però no únicament a l'administració pública, també a l'empresa privada. El problema és que moltes vegades als sociòlegs no ens coneixen i, damunt, no saben els beneficis que podem aportar a les organitzacions. I si no ens coneixen, no ens contracten, perquè no saben què fem... Sovint he hagut d'explicar per què m'havien de contractar. Per això, és important obrir l'acadèmia a la societat i traslladar la sociologia a l'ensenyament secundari; que als instituts comencen a veure que hi ha una disciplina que és la sociologia, què fa un sociòleg i quines són les eixides professionals.

Grau en Sociologia

- ▶ S'imparteix a la Facultat de Ciències Socials de la Universitat de València.
- ▶ Pertany a la branca de Ciències Socials i Jurídiques.
- ▶ Té 240 crèdits.
- ▶ El pla d'estudis està estructurat en 4 cursos.
- ▶ S'han de cursar 18 crèdits de pràctiques externes.
- ▶ Hi ha 75 places per a primer curs.
- ▶ La nota de tall del curs 2018-2019 en la quota general fou un 7,654.
- ▶ Hi ha la possibilitat de cursar el programa de doble titulació en Sociologia i Ciències Polítiques i de l'Administració Pública, amb un total de 321 crèdits, 40 places per a primer curs i un 11,03 de nota de tall per la quota general.

En lloc d'una rutina i un treball per a tota la vida, us trobeu amb un mercat laboral flexible. Penseu que aquest grau prepara per a fer front a aquesta realitat?

ERIKA. Bé, segons les estadístiques, la taxa d'inserció laboral dels sociòlegs és positiva. Com hem dit abans, els àmbits i sectors professionals on poden treballar les sociòlogues són molt amplis per aquesta formació multidisciplinària que et dona la sociologia. Per tant, pense que el grau sí que prepara per fer front a un mercat laboral canviant.

Societat de la informació i dades massives (*big data*), envelliment demogràfic, nous models familiars, canvi climàtic... Quin paper tindrà la sociologia en un futur immediat?

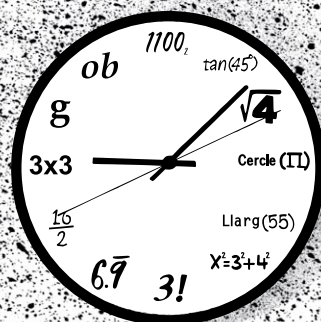
ERIKA. Aquests temes o reptes socials són estudiats per les sociòlogues, juntament amb altres científiques... Investiguem i proposem alternatives o solucions per als reptes actuals que ha d'afrontar la societat.

YAIZA. La sociologia ens ha de donar eines per a cavil·lar, és a dir, tothom va a un ritme frenètic, van incorporant-se noves realitats, canvis, la societat és dinàmica, però cal parar. Parar i pensar, perquè no es pot seguir la inèrcia del moviment sense reflexionar cap a on anem. Ací estem nosaltres, o hauríem d'estar, per parar un moment, baixar del tren, fer-ne una foto i veure cap a on volem anar. Parar i pensar, aquest és l'ofici del sociòleg.

ERIKA. I la possibilitat de definir diferents escenaris de futur...

LUIS. Sí, però no ho podem dissenyar en solitari. És important escoltar la gent que està reflexionant i recollir les seues idees. Si hi ha un biòleg que investiga sobre el canvi climàtic, un físic, un llaurador, etc., s'han de recollir els seus discursos i posar aquest coneixement en relació, des de fora, des d'una mirada sociològica.

YAIZA. (riu) De vegades em sent una mica traïdora, de veres. Jo em pregunte: en la meua vida que aporte? Si el que faig és agafar el que altres diuen, ho analitze i ho relacione. ■

EL TALENT EN EL NOSTRE SISTEMA EDUCATIU

Rafael Crespo García

Departament d'Anàlisi Matemàtica.
Universitat de València

El nostre sistema educatiu és comprensiu i tendeix a oferir una formació de base per a tots, sense discriminacions, que afavorisca la integració social. A Espanya arribem a aquest sistema ja tardanament, en els anys vuitanta, i des d'aquest moment, s'ha tractat de millorar aquest aspecte des de les administracions i des del mateix interès del professorat. Aquest, quasi per unanimitat, està reclamant un pacte per l'educació que transcendisca, almenys, una generació i adapte el nostre sistema als nous models.

En l'àmbit de les ciències, en particular de les matemàtiques, una bona part del professorat reclamem una superació de la forma en què s'ensenyen els temaris actuals, i que prevalga més el raonament i la creativitat, sobre l'algorísmia i repetició, per arribar a una educació inclusiva, en què es pugui integrar tot l'alumnat. En aquest sentit, el sistema actual ens porta a accions homogeneitzadores que intenten que les persones amb necessitats educatives especials queden a dins. I què passa amb aquelles persones que demostren una habilitat superior a la mitjana, tenen més motivació i són més creatives? És a dir, què passa amb les persones amb talent?

En primer lloc, no hem d'oblidar que tots tenim necessitats educatives especials i aquestes persones també. És indispensable detectar ben aviat aquest alumnat per evitar que, sentint-se apartats del sistema, tinguen dificultats d'aprenentatge, es consideren desclassats i fins i tot se'ls genere alteracions del comportament. Les accions sobre l'alumnat amb talent no poden reduir-se a apartar-los del conjunt ni tampoc a col·locar-los en un nivell superior, qüestió controvertida la de col·locar aquestes persones amb altres d'edat superior i fer-los sentir desarrelament.

Ara que tothom parla de la necessitat de gestionar el talent, la resposta de les administracions, en suport humà i material, és escassa, i són les iniciatives particulars les que tracten de pal·liar el problema. Tot seguit comentem algunes de les iniciatives.

Hi ha programes de gestió del talent matemàtic, com és ESTALMAT, en què es fa una selecció d'un grup reduït d'estudiants sobre els quals s'actua fora de l'horari lectiu, sense apartar-los del seu entorn educatiu i sense intervenir en el currículum acadèmic. En els tretze anys que està funcionant en la nostra comunitat han participat més de tres-cents joves, i el programa ha permeat en la societat valenciana.

També comptem amb competicions matemàtiques de resolució de problemes, com l'Olimpiada de Batxillerat de la Real Sociedad Matemática Española (RSME), més selectiva; les Olimpiades de la Societat d'Educació Matemàtica de la Comunitat Valenciana, més àmplies i més lúdiques; l'Open Matemático, en línia i per a tot l'estat, i altres desenvolupades per entitats privades.

D'altra banda, les universitats i algunes fundacions, com ara la Fundació Espanyola de Ciència y Tecnologia (FECyT), ofereixen campus científics, generalment a l'estiu, per a alumnat interessat, que necessàriament ha de tenir un bon nivell.

Finalment, hi ha programes d'enriquiment curricular com PROFUNDIZA, que va iniciar la Conselleria d'Educació, en el qual s'estenia la idea d'ESTALMAT, no només per a matemàtiques sinó per a ciències en general, i per a alumnat amb interès, no necessàriament talentós.

Si fomentem l'excel·lència, ajudem tot l'alumnat a mirar en aquesta direcció, de manera que augmentem l'interès i pugem la mitjana dels nostres resultats. A hores d'ara, només es pot fer amb accions fora de l'horari lectiu, però hem de pressionar perquè un nou sistema reculli aquestes i altres necessitats. Exactament com es reclama per pal·liar el dèficit en llengües que té el nostre alumnat. I les matemàtiques són un llenguatge.

Quan els Santana, Gisbert, Arilla i Gimeno (qui els recorda?) van començar a guanyar títols de tennis, es va generar a Espanya un interès que va suposar que avui en siguem una potència mundial. N'és un bon exemple. ■

«Les accions sobre l'alumnat amb talent no poden reduir-se a apartar-los del conjunt ni tampoc a col·locar-los en un nivell superior»

sedi

Servei d'Informació
i Dinamització

Campus de Blasco Ibáñez

Aulari III, 1r pis
Av. Menéndez Pelayo, s/n
46010 València
Tel. 963 864 040

Campus de Burjassot-Paterna

Edifici de la Biblioteca, baix
C. Dr. Moliner, 50
46100 Burjassot
Tel. 963 544 060

Campus dels Tarongers

Aulari Nord, baix
Av. dels Tarongers, s/n
46022 València
Tel. 963 828 503

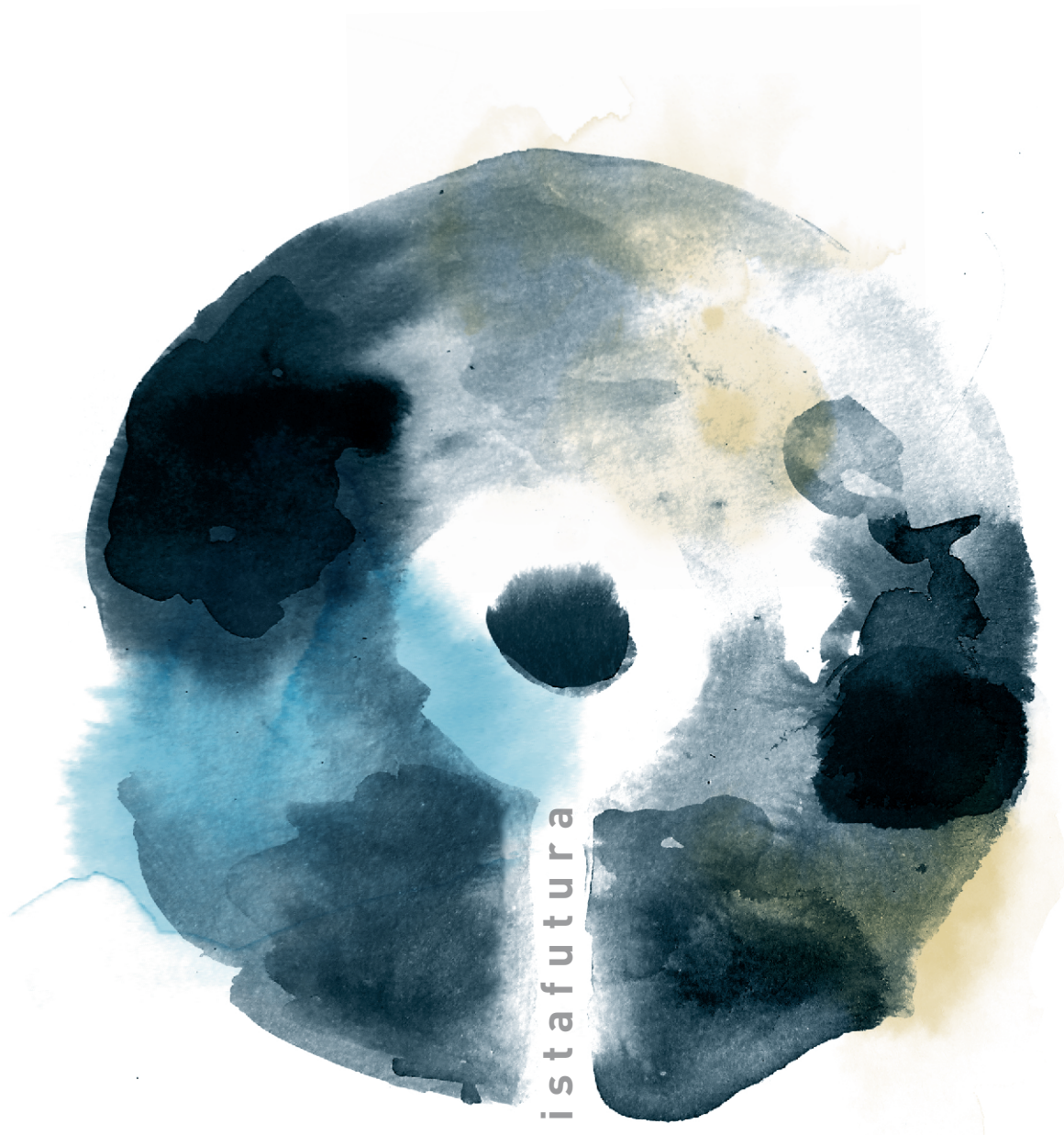
sedi@uv.es

www.uv.es/sedi

  @sediUV

- Ajudes a associacions i col·lectius
- Ajudes a la cooperació
- Ajudes a la mobilitat
- Art públic / universitat pública
- Assessories Jurídica, Psicoeducativa, Psicològica i Sexològica
- Aula oberta d'escriptura creativa
- Borsa d'habitatge
- Borses de viatge
- Conèixer la Universitat
- Espai de formació La Nau dels Estudiants
- Festival de Benvinguda
- Formació de representants
- Informació sobre estudis, cursos, beques, etc.
- Lliga de debat de secundària
- Lliga de debat universitària
- Mentoria d'estudiants Entreiguals
- Premis d'escriptura de creació
- Programa diversitats
- Voluntariat

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

www.uv.es/revistafutura

FUTURA

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA